מסורת הש"ס

גמ' ה)[זבחים י: קטו.] **ג)**[זבחים מט: וש"נ] **ג)** ל"ק מ"ו **ד)** רש"ס מ"ז **ה)** תוספתא דמולין פ"ח **רש"י ו)** כ"ל להיות עולות ל"ק **ז)** [ע' ביומא דף סא שפרש"י להמירו לאכול בקדשים וכן כאן כז ע"ב ד"ה שבמזרע פי' גם כן ע"ש] **ח)** הליוד ממנה בפ' המשניות להרמב"ם ולקמן דף לח: **ט)** [ל"ל זו אלא זו כן הוא ל"י ופי' אם אות אחת דבוקה לחברתה ואין מוקפת גויל] **י)** לקמן בתה כו' הד"ח ל"ק **תוס' יא)** דהשתא ל"ק **יב)** דלשמעון והדר כתיב כולה ל"ק

תורה אור

גמ' א) וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ:
(שמות כה, לא)

ב) כִּפֶּר וָזָהָב טָהוֹר עֲשָׂה אֹתָהּ אֵת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה:
(שמות כה, לט)

ג) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הָרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה:
(במדבר ח, ד)

רש"י ד) כַּחֲטָאת כָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ לוֹ יִהְיֶה:
(ויקרא ז, ז)

ה) וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לְתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן:
(ויקרא יד, כא)

ו) זֶה יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן הָאֵשׁ כָּל קָרְבָּנָם לְכָל מִנְחָתָם וּלְכָל חַטָּאתָם וּלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ:
בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָּךְ:
(במדבר יח, ט-י)

ז) וְשֵׁשָׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי:
(שמות כה, לג)

ח) וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
(דברים ו, ט)

ט) וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
(דברים ו, ח)

י) כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנָתָם מִמֶּנָּה יִהְיוּ כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר:
(שמות כה, לו)

יא) אֲדַיִן מַלְכָּא זְוֹהִי שְׁנוֹהִי וְרַעְיוֹנֹהִי יְבַהֲלוּנַּהּ וְקַטְרֵי חַרְצָה מִשְׁתַּרְיָן וַאֲרַכְבָּתַהּ דָּא לָדָא נָקְשָׁן:
(דניאל ה, ו)

יב) עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצֹצְרוֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת:
(במדבר י, ב)

תוס' יג) וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: (במדבר י, י)

הא דקאי כהן מזרח ומערב ואדי. ואם עמד כהן בפניו למערב ואחוריו למזרח והזה שכך מצוה אפילו אינם מכוונות כנגד הפתח כשרות והא דתני פסולות דקאי לפון ודרום שלא כמצוה ואדי[ב] : **והתניא בין שלא לשמן כו' כשרות.** אלמעלרע קאי: **ר' אליעזר דמקיש אשם לחטאת[ג].**

שבעה קני מנורה. תימה דלא משיב גביעים פרחים וכפתורים דמעכבין זה את זה כדלמרינן בגמ' ושמא משום דליתנהו בשאר מיני מתכות. מ"ר: **דתניא כבר זהב טהור.** תמשה זהב כתיבי ד' בפרשת ויקהל ואחד בפרשת בהעלותך והכא לא דרש אלא שאשה ושמא אינך תרי אד לגופיה דמצוה בזהב ואחד לכלל ופרט דבסמוך ול"ע [יא]והשתא קרא קמא ועשית מנורת זהב אתי לכלל ופרט [יב]כדבסמוך [יג] וכדכתב כולה מקשה אחת זהב טהור דרשינן בתה זהב בתה כפתורים גביעים ופרחים דכולה משמע כל המנורה ולהכי פריך נמי ואימא בתה זהב בתה קנים הי"ה דהוה מלי למפרך בתה זהב בתה יריכה והוה מלי לשנויי דלא איקרי מנורה בלא ירך והדר כתיב מלקחיה ומחתותיה זהב טהור ושמא הא אתא לגופיה דמצוה בזהב והדר כתיב ככר זהב טהור דדרשינן בתה זהב בתה ככר ובפרשת בהעלותך כתיב וזה מעשה המנורה מקשה זהב דרשינן בתה זהב בתה מקשה וכסדר זה שפיר כתיבי אבל בבריתא אין דורש כסדר. מ"ר:

מקשה דסיפא למאי אתא כו'. והשתא לריכי כולהו חד למצוה וחד לעיכובא לפסול גרוטאות וחד בתה זהב בתה מקשה וחד למעוטי תצוצרות. מ"ר:

חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף[יד]. תימה דבפ' כל הכלמים (ע"ז דף מז.) משמע דבאות שלא מן הכסף דבעי רמי בר חמא המשתחוה לבהמה קרניה מהו לחצוצרות ותנן נמי במסכת קינין (פ"ג מ"ו) זה הוא שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה קרניו לחצוצרות ומהך שמעתין אין קשה כל כך דהכא בשל משה שלא היו כשרות לדורות כדבסמוך אבל קשה דבמסכת תמיד (דף לג:) תנן ושתי חצוצרות של כסף בידם משמע דלף לדורות של כסף ותירץ ר"ת דשתי חצוצרות היו לההיס בשל כסף והלויס של קרני בהמה לכלי שיר ועוד דחצוצרות דקיניס ולע"ז הייגו שופר כדאמרינן בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובלוגב הגזול (סוכה דף לד.) דאישתני שמייהו חצוצרתא שיפורא שיפורא חצוצרתא וכסוף במה מדליקין איכא ברייתא [כ] דקרא לחצוצרות שופר ומיהו קשה דבמסכת ע"ז (דף מז.) מיילי במכשירי קרבן דקאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעים בשופר אלא בחצוצרות כדכתיב (במדבר י) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו'. מ"ר:

מקשה דסיפא למאי אתא כו'. תמשה דלא משיב גביעים פרחים וכפתורים דמעכבין זה את זה כדלמרינן בגמ' ושמא משום דליתנהו בשאר מיני מתכות. מ"ר: **דתניא כבר זהב טהור.** תמשה זהב כתיבי ד' בפרשת ויקהל ואחד בפרשת בהעלותך והכא לא דרש אלא שאשה ושמא אינך תרי אד לגופיה דמצוה בזהב ואחד לכלל ופרט דבסמוך ול"ע [יא]והשתא קרא קמא ועשית מנורת זהב אתי לכלל ופרט [יב]כדבסמוך [יג] וכדכתב כולה מקשה אחת זהב טהור דרשינן בתה זהב בתה כפתורים גביעים ופרחים דכולה משמע כל המנורה ולהכי פריך נמי ואימא בתה זהב בתה קנים הי"ה דהוה מלי למפרך בתה זהב בתה יריכה והוה מלי לשנויי דלא איקרי מנורה בלא ירך והדר כתיב מלקחיה ומחתותיה זהב טהור ושמא הא אתא לגופיה דמצוה בזהב והדר כתיב ככר זהב טהור דדרשינן בתה זהב בתה ככר ובפרשת בהעלותך כתיב וזה מעשה המנורה מקשה זהב דרשינן בתה זהב בתה מקשה וכסדר זה שפיר כתיבי אבל בבריתא אין דורש כסדר. מ"ר:

מקשה דסיפא למאי אתא כו'. והשתא לריכי כולהו חד למצוה וחד לעיכובא לפסול גרוטאות וחד בתה זהב בתה מקשה וחד למעוטי תצוצרות. מ"ר:

חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף[יד]. תימה דבפ' כל הכלמים (ע"ז דף מז.) משמע דבאות שלא מן הכסף דבעי רמי בר חמא המשתחוה לבהמה קרניה מהו לחצוצרות ותנן נמי במסכת קינין (פ"ג מ"ו) זה הוא שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה קרניו לחצוצרות ומהך שמעתין אין קשה כל כך דהכא בשל משה שלא היו כשרות לדורות כדבסמוך אבל קשה דבמסכת תמיד (דף לג:) תנן ושתי חצוצרות של כסף בידם משמע דלף לדורות של כסף ותירץ ר"ת דשתי חצוצרות היו לההיס בשל כסף והלויס של קרני בהמה לכלי שיר ועוד דחצוצרות דקיניס ולע"ז הייגו שופר כדאמרינן בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובלוגב הגזול (סוכה דף לד.) דאישתני שמייהו חצוצרתא שיפורא שיפורא חצוצרתא וכסוף במה מדליקין איכא ברייתא [כ] דקרא לחצוצרות שופר ומיהו קשה דבמסכת ע"ז (דף מז.) מיילי במכשירי קרבן דקאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעים בשופר אלא בחצוצרות כדכתיב (במדבר י) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו'. מ"ר:

הא דקאי מזרח ומערב ואדי הא דקאי צפון ודרום ואדי אמר מר ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות והתניא בין שלא לשמן בין שלא מכוונות כשרות אמר רב יוסף לא קשיא הא רבי אליעזר והא רבנן רבי אליעזר [ט]דמקיש אשם לחטאת מקיש נמי לוג לאשם רבנן לא מקשי ולרבי אליעזר וכי [ז]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא אמר רבא הא והא רבנן כאן להכשיר [ז](הקרבן) כאן להרצות [ח](שלא עלו לבעלים לשום חובה): **מתני' [א]שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה שבעה נרותיה מעכבין זה את זה שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו [ב]אפילו כתב אחד מעכבן [ג]ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זו את זו [ד]אפילו כתב אחד מעכבן [ה]ד' ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: **גמ'** מ"ט הויה כתיב בהו [ו]תנו רבנן מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב [ז]עשאה מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה מאי שנא מן הגרוטאות פסולה דכתיב [א]מקשה והויה שאר מיני מתכות נמי זהב והויה אמר קרא תיעשה לרבות שאר מיני מתכות ואימא לרבות גרוטאות לא ס"ד דאמקשה כתיבה הויה תיעשה נמי אמקשה כתיב מקשה מקשה לעכב זהב זהב נמי לעכב האי מאי אי אמרת בשלמא מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה היינו זהב זהב מקשה מקשה לדרשא אלא אי אמרת מן הגרוטאות כשרה משאר מיני מתכות פסולה זהב זהב מקשה מקשה מאי דרשת ביה מאי דרשא דתניא [ב]ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה [ז]באה זהב באה ככר אינה באה זהב אינה באה ככר [ח] [א]גביעיה כפתוריה ופרחיה [ח]באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים אינה באה זהב אינה באה גביעים כפתורים ופרחים ואימא נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים ההוא פמוט מיקרי [ג]וזה מעשה המנורה מקשה זהב באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה מקשה דסיפא למאי אתא למעוטי חצוצרות דתניא [ה]מ[ט]חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף עשאם מן הגרוטאות כשרים משאר מיני מתכות פסולים ומאי שנא משאר מיני מתכות פסולים דכתיב כסף והויה מן הגרוטאות נמי מקשה והויה מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים שעשה**

קפריך זהב זהב נמי תרי זימני כתיב. ואימא לעכב: **ומשני האי מאי אי אמרת בשלמא דגרוטאות פסולות ושאר מתכות כשרות.** דאמרינן מקשה מקשה דויקמו לי תרומה לעכב: **היינו.** דאיצטריך זהב זהב דויקמו לי תרומה ומקשה [טו] מקשה דבהעלותך לדרשה אחריתי דשמעינן מינה נמי דמשאר מיני מתכות נמי כשירה כדדרשינן [טז] [יא]לקמן: **באה זהב באה כבר שאינה באה זהב.** שהביאה משאר מיני מתכות אינה לריכה לבא ככר אבל אם פחות או יותר אבמא משאר מיני מתכות שמעינן דבשרה [יז] אבל לדידך זהב זהב מקשה מקשה למה לי: **אינה באה גביעין.** אינה לריכה לבא גביעים כפתורים ופרחים: **פמוט.** מנורה קטנה: **וזה מעשה המנורה.** דבהעלותך: **מקשה.** דסיפא עד ירכה ועד פרחה מקשה היא: **כסף והויה.** שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם והיו לך וגו' [יב] : אבל

מסכת מקואות
פרק ו' משנה י"א

הַמַּטְהֶרֶת שֶׁבַּמְּרָחָץ, הַתַּחְתּוֹנָה מְלֵאָה שְׁאוּבִין וְהָעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה כְשֵׁרִין, אִם יֵשׁ בְּנֶגֶד הַנֶּקֶב שְׁלֹשָׁה לֻגִּין, פָּסוּל.

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' ז:
צא ב מיי' פ"ח מהלכות תפילין ומזוזה הל' ג טוש"ע י"ד סימן רפח סעיף ג:
צב ג ד מיי' שם הל' ח [טוש"ע א"ח סימן לב סעיף ד]:
צג ה מיי' פ"ח מהלכות ציצית הל' ה [טוש"ע א"ח סימן יג סעיף ח]:
צד ו ז ח מיי' פ"ג מהל' בית הבחירה הלכה ד ה:
צה ט מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל' ה:

שיטה מקובצת

א) ה"ג ברוב הספרים גביעיה כפתוריה ופרחיה באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה ולקשה לר"י דהתם לא כתיב זהב אלא הראשון דכתיב ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה יריכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו וההוא איצטריך לכלל ופרט וכלל נ"ל דה"ג כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור באה זהב באה גביעיה וכפתוריה ופרחיה ואע"ג דלא כתיב בהאי קרא לא גביעיה ולא פרחיה אפ"ה כיון דכתיב כפתורי' מסתמא דרשינן באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה והכי מידרשי כולהו קראי ועשית מנורת זהב טהור לכלל ופרט וכלל כדלקמן. שני. ככר זהב טהור יעשה אותה באה זהב באה ככר. שלישי. כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור לומר באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה ואע"ג דגביעיה ופרחיה לא כתיב בהאי קרא כדפי'. רביעי. מלקוחיה ומחתותיה זהב טהור לאשמועינן דאף הכלים האלו שלא היו מן העשת של מנורה היו זהב טהור. חמישי. בפרשת בהעלותך וזה מעשה המנורה מקשה זהב לומר באה זהב באה מקשה וד' מקשה כתיבי ב' בפרשת תרומה וב' בפרשת בהעלותך והכי מדרשי חד למצוה כו': **ב)** ואדי והזה: **ג)** לחטאת. בפ"ק דזבחים (דף י ע"ש יב') דאמר אשם שלא לשמו פסול ה"נ הזאות דלוג שמן דמצורע שלא לשמן פסול דמקיש לוגו של מצורע לאשמו. והא דקתני כשרות לרבנן דלא מקשינן אשם לחטאת ואפילו אשם מצורע שלא לשמו כשר וכ"ש הזאת לוגו הס"ד ומה"ד ולר"א א"נ הוי אשמו פסול שלא לשמו הזאות אמאי פסול שלא לשמו וכי והד"א: **ד)** כבש אחד אשם לתנופה וגו' וסיפא דקרא ולוג אחד שמן: **ה)** לרצות להיות [עולות]: **ו)** לשמו: **ז)** דשירי הלוג דמצורע: **ח)** היה עשוי נר: **ט)** מעכבות זו את זו: **י)** ושלימה ולהכי מעכבות ובתפילין כו' והיו לטוטפות ובאותן פרשיות כתיב וכתבתם על מזוזות לפיכך הם נכתבות במזוזות: **יא)** עינך לפיכך ארבעתם נכתבות בתפילין הס"ד ומה"ד גמ' מאי טעמא אמנורה קאי: **יב)** העשת חתיכה נטל ככר אחת ותיבות עשייתה חתיכה נמחק: **יג)** דבר המגבח תיבת מוכה ל"ש: **יד)** יותר מלזהב דכתיב זהב טהור תעשה המנורה יריכה כו' ממנה יהיו כו' הס"ד ומה"ד תעשה נמי) משמע מ"מ אמקשה כתיב תעשה סמיך למקשה יותר מאל זהב הס"ד ומה"ד ומשני מקשה מקשה דויקחו: **טו)** ומקשה דבהעלותך ותיבת מקשה נמחק: **טז)** לקמן נ"א וארבעה מקשה כתיבי (וארבעה) [וחמשה] זהב כתיבי (שלשה) [שנים] בויקחו לי תרומה (ואחד) [ושנים] בפ' בהעלותך וכי אמרינן דמן הגרוטאות פסולות הוי תרי מקשה חד למצוה וחד לעכב ואידך תרי לדרשא דלקמן וכי אמרינן נמי דמשאר מתכות כשרה הוה חד זהב לגופא ואידך לדרשא דלקמן: **יז)** תיבות אלא לדידך [זהב זהב] מקשה מקשה למה לי נמחק: אינה באה זהב שהביאה משאר מיני מתכות [אינה צריכה] תיבות אינה באה גביעים ל"ש: **יח)** כדבסמוך וכדכתיב: **יט)** הכסף משמע דחצוצרות של כסף היה ואפילו עיכובא כתיב בהו כדאיתא לעיל ותימה: **כ)** ברייתא דקרי תיבת דקרא נמחק:

ט) נראה דל"ל תעשה דמשמע מ"מ נמי ממקשה כתיב. תעשה סמיך וכו'.